

L'OBSERVATORI DE LA PARTICIPACIÓ

INFORME DELS CONSELLS ESCOLARS DELS CENTRES PÚBLICS DE LA CIUTAT

L'estudi i el seguiment del funcionament dels consells escolars dels centres docents públics és una tasca periòdica que desenvolupa el Consell Escolar Municipal de Barcelona. Les dades de l'evolució de les accions i funcions dels consells escolars de centre tenen, com a font, les fitxes-qüestionari que emplenen els representants municipals, membres i observadors directes de les seves sessions. Ara coneixerem l'onzè informe sobre el funcionament dels consells escolars dels centres docents públics, corresponent al curs 2001-2002.

«L'estudi del funcionament dels consells escolars ens permet prendre el pols a la participació als nostres centres.»

Recentment s'ha ampliat l'observatori de la participació al funcionament dels consells escolars de centres concertats mitjançant una fitxa-qüestionari emplenada pels propis presidents, i que permetrà en propers informes incloure aquest sector.

Sovint la participació es considera un concepte molt abstracte, molt ben valorat per a tothom però de difícil mesura en el seu vessant més pràctic. Avui, la participació i la coresponsabilitat de l'anomenada comunitat escolar en el funcionament quotidià dels centres docents està institucionalitzada, regulada i canalitzada pels consells escolars de centre i esperem que no quedin desvirtuats per l'aplicació de la Llei de qualitat en l'educació.

Així, l'estudi del funcionament dels consells escolars de centre ens permet prendre el pols a la participació en els nostres centres i tenir una opinió contrastada sobre aquests òrgans institucionalitzats. També ens permet avaluar el grau d'acompliment de les funcions que tenen assignades: govern, programació, seguiment, avaluació i participació.

Entre d'altres competències, el consell escolar ha d'aprovar el projecte educatiu, el reglament de règim intern, la programació general del centre, el pressupost i, en el seu cas, el pla estratègic.

El grau d'acompliment és alt: el 91% dels consells escolars de centre han aprovat el projecte educatiu, el 85 % el reglament de règim intern, el 91 % la programació anual, el 96 % el pressupost, i el 37 % un pla estratègic. Hi ha un sensible increment dels centres que han aprovat un pla estratègic de centre (el 22 % el curs 1999-2000).

UN ESPAI D'INTERCANVI

Durant el curs escolar 2001-2002 han funcionat 258 consells escolars dels centres docents públics de la ciutat de Barcelona, que apleguen unes 4.400 persones en representació de tots els sectors de la comunitat educativa i que han celebrat un total de 1.291 reunions.

APROVACIÓ DE DOCUMENTS BÀSICS

	Primària	Secundària
Projecte educatiu	94 %	91 %
Reglament de règim intern	85 %	89 %
Programació anual	97 %	81 %
Pressupost	97 %	96 %
Pla estratègic de centre	44 %	34 %

En el conjunt de la ciutat la mitjana de reunions realitzades és de 5 sessions anuals –una sessió menys que en anys anteriors– que és el nombre establert a la normativa. En aquest sentit, ha augmentat el percentatge de centres que estan per sota la normativa, passant d'un 23 % el curs 1999-2000 al 41 % durant el curs 2001-2002.

L'assistència del conjunt dels membres és superior al 70 %. Per sectors, el 86 % els representants municipals, el 85 % del professorat, el 75 % de l'AMPA, el 67 % dels pares i mares, i el 64 % de l'alumnat.

Un altre indicador, no anecdòtic, és l'horari de les reunions dels consells escolars, ja que mostra les facilitats o dificultats de participació dels sectors no professionals dels consells escolars, especialment el sector de mares i pares.

És il·lustratiu que l'horari majoritari de les reunions a primària sigui entre les 15 i les 18,30 hores en un 82 % dels casos, i que d'aquest percentatge el 25 % sigui en horari lectiu.

Aquesta dada és significativament inferior a secundària atès que en un 53% les sessions dels consells es celebren a partir de les 18,30 hores, que sembla una hora més propícia per a l'assistència dels pares i mares.

ASPECTES MÉS RELLEVANTS DEL FUNCIONAMENT

Hi ha aspectes de difícil mesura sobre el funcionament dels consells escolars que impli-

quen un estat d'opinió, una valoració del clima creat per la dinàmica específica de cada centre però són significatius de les tendències i dinàmiques de funcionament. En aquest sentit, és important tenir en compte que malgrat la representació municipal responsable de contestar els qüestionaris ha estat renovada de manera significativa no hi ha canvis sensibles en les percepcions expressades respecte a anteriors informes.

D'aquests elements, podem destacar que el 65 % dels consells escolars de primària i el 47 % de secundària diuen que disposen d'un pla de treball. El 87 % dels centres acostumen a prendre decisions sobre els temes tractats, en fan el seguiment i valoren els resultats en reunions posteriors.

El 90,5 % de les respostes consideren que el consell escolar té un clima de treball respectuós, participatiu i tolerant amb les diverses opinions, encara que a la pregunta sobre si es considera que hi ha un clima de treball tens entre els diversos sectors, especialment entre el sector docent i el de pares i mares, contesten afirmativament 18 % dels centres de primària i el 9% dels de secundària.

Un avenç significatiu s'ha produït en la comunicació entre el consell escolar i la comunitat escolar: un 85 % dels centres de primària (66 % el curs 1999-2000) i un 70 % els centres de secundària (59 % el curs 1999-2000) han trobat diverses fórmules per informar dels acords presos en les seves sessions. La comunicació i la informació és un tema clau en la dinamització de les funcions entre representants i representats i en l'eficàcia de la participació.

Un altre element significatiu de la dinàmica dels consells escolars és la capacitat d'intervenció i de fer propostes per part dels sectors no professionals de la comunitat escolar: els pares i mares i l'alumnat. Els pares i mares són més actius als centres de primària, un 74 %, enfront d'un 57 % dels centres de secundària.

Els temes d'intervenció dels pares i mares més freqüents a primària són les activitats extraescolars seguits a distància del menjador, manteniment i infraestructures i els horaris i calendaris; a secundària cal afegir els temes de convivència i disciplina.

Per part de l'alumnat la capacitat de fer propostes és situa en un 51 % dels consells i els temes d'intervenció més freqüents són les activitats diverses, la convivència i disciplina i els temes d'horaris i calendari.

Tant les intervencions dels pares i mares, com de l'alumnat van bastant vinculades a la competència del consell escolar d'elaborar, programar i fer el seguiment de les activitats extraescolars, complementàries i els serveis.

S'han agrupat en blocs els temes que es tracten en els consells escolars, valorats per ordre d'importància: els temes de programació d'acti-

vitats, un 80 %; les actuacions pedagògiques, un 65 %; l'organització i funcionament dels serveis educatius, un 63 %; la convivència i disciplina, un 37 %; i les beques i ajuts, un 35 %.

També s'han valorat les característiques de les sessions dels consells escolars. Les que tenen més consideració són les sessions de participació -63 % a primària i 66 % a secundària- i de gestió (64 % a primària i 61 % a secundària).

Respecte a anteriors informes, ha augmentat la percepció que es fan consells escolars de tràmit encara que se situen en una percentatge relativament baix (24 % a primària i un 26 % a secundària).

VALORACIONS

En fer una valoració global de l'informe, podem dir que no hi ha grans canvis ni disfuncions en el funcionament dels consells escolars respecte a les dades d'anteriors anys. En aquest sentit, es pot valorar positivament que els consells escolars de centre continuïn complint correctament la seva funció d'òrgans de govern i participació dels centres docents.

Altres conceptes que han tingut una evolució positiva són l'increment de la publicitat i informació que donen els consells escolars dels acords i la capacitat d'intervenció de la representació de mares i pares i de l'alumnat. Observem, però, un petit retrocés en l'aspecte de la presa de decisions, seguiment i posterior valoració dels temes tractats i en el clima de treball en els consells.

PUBLICITAT DELS ACORDS DELS CONSELLS ESCOLARS

Primària		Secundària
45%	Ciutat vella	43%
90%	L'Eixample	50%
77%	Sants-Montjuïc	90%
86%	Les Corts	67%
86%	Sarrià-St. Gervasi	80%
77%	Gràcia	75%
95%	Horta-Guinardó	78%
91%	Nou Barris	100%
87%	Sant Andreu	67%
92%	Sant Martí	42%
85%	Total BCN	70%

Ara queda obert l'interrogant de com, en un futur proper, les mesures introduïdes per la recent Llei de qualitat en l'educació afectarà tant els aspectes formals de composició i de funcionament dels consells escolars, com a la capacitat de la comunitat escolar de crear fórmules creatives de participació i coresponsabilitat d'acord amb la tradició democràtica dels nostres moviments educatius. ■

Secretaria del Consell Escolar Municipal

www.bcn.es/cem

cem@mail.bcn.es

FREQÜÈNCIA DE LES SESSIONS DELS CONSELLS ESCOLARS

Nivells educatius	Núm. de CEC	Mitjana de reun.	Núm. de reun. per CEC	Distribució dels CEC segons el nombre de reunions					
				menys de 3	3 o 4	5	6 o 7	8 o 9	10 o més
Primària	157	823	5	2%	35%	28%	27%	5%	3%
Secundària	74	375	5	4%	38%	23%	23%	8%	4%
Adults	8	24	3	38%	50%	0%	13%	0%	0%
Especial	6	21	4	33%	50%	0%	17%	0%	0%
Altres	13	48	4	0%	55%	27%	9%	9%	0%
Total BCN	258	1291	5	4%	37%	25%	24%	6%	3%

EVOLUCIÓ D'ALGUNS ASPECTES DE FUNCIONAMENT DELS CONSELLS ESCOLARS

	98-99	99-00	2001-02
1 El CE acostuma a prendre decisions sobre els temes tractats, fer-ne el seguiment i valorar el resultat en reunions posteriors.	89%	91%	86%
2 El CE dóna, en general, publicitat dels acords presos a tota la comunitat educativa.	62%	65%	79%
3 El CE té un clima de treball respectuós, participatiu i tolerant amb les diverses opinions.	93%	93%	85%
4 L'alumnat presenta o aporta, amb regularitat, iniciatives a les reunions de CE.	54%	42%*	51%
5 Els pares i mares presenten, amb regularitat, propostes concretes de treball per millorar el funcionament del centre o del CE.	68%	63%	65%